

МОНІТОРИНГ СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: НОВІТНІ ПІДХОДИ ТА МОЖЛИВІ ПЕРСПЕКТИВИ

– кожен центр витрат повинен об'єднувати місця витрат, які мають однорідний характер, що забезпечує виявлення факторів, які впливають на величину витрат і вибір бази їх розподілу за їх носіями. При цьому на кожній виробничій ділянці завантаженість виробничих потужностей повинна бути однорідною (по можливості), для чого необхідна більш глибока деталізація при визначенні місць виникнення витрат масложирового підприємства;

– усі витрати повинні без будь-яких труднощів списуватися на центри витрат [4].

Для підприємств масложирової галузі найбільшим рівнем використання виробничих потужностей є 1000 т/добу. Зараз великі компанії працюють з досить високою завантаженістю своїх потужностей – 75–80%. Цим підтверджуються переваги великого виробництва масложирової галузі в Україні з позицій ефективності.

Виробництво сільськогосподарських олійних культур щороку нарощує обсяги, тому збільшуються і обсяги виготовлення масложирової продукції та її експорт. Однак актуальним залишається питання формування облікового забезпечення контролю якості продукції, її відповідності вітчизняним та міжнародним стандартам, що сприяє розширенню ринків споживачів як в середині держави, так і за її межами. Якісна розробка внутрішньої бухгалтерської звітності про витрати у поєднанні з системою аналітичних рахунків (за видами продукції, відходів, браку, центрами виникнення витрат тощо відповідно до мети управління) на підприємствах масложирової галузі, а також удосконалення у подальших дослідженнях методичним забезпеченням обліку витрат (зокрема виробничих), дозволять сформуванню системоутворюючий елемент ефективного управління діяльністю підприємств масложирової промисловості України [1].

Отже, на сучасному етапі доцільним є ведення в управлінському обліку поопераційного обліку витрат, який забезпечить пряме віднесення витрат на конкретні види продукції, що формують її виробничу собівартість за технологічними переділами. Дослідження витрат за переділами дають змогу проаналізувати ефективність та доцільність їх здійснення, що робить можливим оперативне планування та управління поведінкою витрат, створює умови для їх оптимізації та раціоналізації за “місцями виникнення”, “центрами витрат” і “центрами відповідальності”. Використання цієї системи підвищує ефективність управління і стимулює дії менеджменту, що направлені на мінімізацію невиправданих витрат і втрат: оптимізацію рівня запасів, впровадження процедур контролю якості, оптимізацію виробничого циклу, виявлення резервів зниження собівартості продукції, підвищення її якості і зростання прибутковості підприємств.

Список використаних джерел

1. Ільченко Л.Б. Облік та аналіз витрат на виробництво / Автореферат дис. канд. екон. наук: 08.00.05 / Л.Б. Ільченко. – Київ. – 2006.
2. Вигівська І.М. Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку витрат підприємств масложирової промисловості // І.М. Вигівська. – Вісник ЖДТУ. – № 2 (72). – 2015. – С. 22.
3. Михальська О.Л. Оцінка діючої методики управлінського обліку виробничих витрат на масложирових підприємствах з метою її вдосконалення // О.Л. Михальська. – Вісник ЖДТУ. – № 2 (64). – 2013 – С. 132.
4. Карпенко О. В. Практичні підходи до підготовки внутрішньої звітності / О. В. Карпенко, Г. О. Соболю // Вісник мариупольського державного університету. – 2012. – Вип. 3. – С. 4.

В умовах глобалізації та лібералізації руху капіталу зростають ризики неконтрольованого транскордонного переміщення інвестиційного капіталу, що гостро ставить питання про інтенсивність використання різноманітних форм міжнародних економічних відносин, серед яких особливу роль відіграє стан інвестиційного клімату держави. Актуальним є виділення критеріїв формування механізму координації діяльності суб'єктів моніторингу, що дозволить створити оптимальну національну модель моніторингу стану інвестиційного клімату економіки держави.

Система моніторингу, що дозволяє вносити корективи при зміні інвестиційного середовища за умови мінливості результатів інвестиційного процесу, стає дієвим засобом інвестиційної політики за умови своєчасного надходження необхідної інформації до учасників інвестиційного процесу. Інформаційною основою моніторингових досліджень є база систематизованих показників, які надходять із різних джерел: показники діяльності суб'єктів інвестиційної діяльності (обсяг інвестиційних ресурсів, зміна структури інвестицій, ефективність інвестиційної діяльності); інформаційні ресурси про стан нормативно-правового забезпечення інвестиційного процесу. Тому, на сучасному етапі розвитку економіки України для підвищення інвестиційної активності, актуальними стають питання розробки системи показників, які характеризують стан інвестиційного клімату на макро-, мезо- та мікрорівнях національної економіки.

Необхідним є створення комп'ютерної інформаційної системи підтримки і прийняття рішень щодо регулювання стану інвестиційного клімату, що могла б використовуватися для вибору загальної стратегії дій, визначення спеціальних завдань, делегування відповідальності, оцінювання результатів, ініціювання змін у стані інвестиційного клімату в економіці України. Найважливішим є проведення комплексної оцінки інвестиційного клімату економіки України (на базі даних моніторингу) шляхом формування інтегрального показника, об'єднуючи кількісні та якісні результати за групами факторів. За результатами дослідження методичних підходів щодо оцінки інвестиційної привабливості, як складової інвестиційного клімату та ґрунтуючись на міжнародних рейтингових оцінках та показниках економічних індексів, зроблено висновок, що на сучасному етапі не існує методики яка б повністю задовольняла інтереси інвесторів. Є лише окремі показники складових інвестиційного клімату, проте повністю відсутня усталена комплексна модель оцінки стану інвестиційного клімату.

В Україні на сьогоднішній день не існує єдиної загальноприйнятої методики оцінки інвестиційного клімату, що забезпечила б створення загальнодержавної класифікаційної системи індексів за наведеними складовими: складові інвестиційного середовища (інституційне середовище, інвестиційний ризик, інвестиційний потенціал) та показники інвестиційного клімату (інвестиційна привабливість, інвестиційний імідж, інвестиційна активність). Така ситуація обумовлена низьким рівнем розвитку національної економіки, оскільки публікації у різноманітних рейтингах та інформаційний оглядач засвідчують те, що переважна більшість рейтингів та індексів націлені на визначення інвестиційного потенціалу виходячи з рівня економічного розвитку того чи іншого регіону, а не комплексно усієї території держави, та проводять лише оцінку інвестиційної привабливості, яка є складовою частиною інвестиційного клімату, а не комплексного моніторингу стану інвестиційного клімату в економіці держави [2; 3, с. 126].

Аналіз закордонних методик оцінки стану інвестиційного клімату дозволяє зробити висновок про те, що побудова індексу за критерієм стану інвестиційного клімату має базуватися на системному аналізі ситуації та комплексному пошуку можливих шляхів подальшого її розвитку, визначення факторів, які впливають на прийняття інвестором управлінського рішення та подальшу реалізацію інвестиційних проектів. Таким чином,

інвестиційний клімат економіки України складається з декількох факторів, кожен з яких може бути оцінений за допомогою підбору для нього окремих проксі-змінних (змінних-замінників). У запропонованій моделі використовуються шість різноманітних факторів: політичні фактори, правові фактори, економічні фактори, соціальні фактори, технічні фактори, екологічні фактори. Для оцінки кожного з шести факторів було складено набір з різної кількості проксі-змінних для визначення значення питомої ваги загального індексу для кожного з факторів. Факторам, які є підгрунтами для формування моделі моніторингу стану інвестиційного клімату в економіці України, були присвоєні наступні ваги: політичні фактори – питома вага загального індексу – 0,23; економічні фактори – 0,22; правові фактори – 0,33; соціальні фактори – 0,1; технічні фактори – 0,1; екологічні фактори – 0,02. Кожен із зазначених макрофакторів формування інвестиційного клімату у національній економіці аналізується більш детально, і йому призначаються бали від 0 до 10 виходячи з рейтингових та експертних оцінок. А також визначається його питома вага та загальний інтегральний показник. Загальний інтегральний показник інвестиційного клімату складає 1.

На основі виявлених факторів сформовано загальний інтегральний показник (I_n), що розраховується за формулою:

$$I_n = \sum (x_i y_i) \quad (1)$$

де, x_i – це оцінка фактору, який впливає на інвестиційний клімат;

y_i – це питома вага фактору в інтегральному показнику інвестиційного клімату.

$$x_i = \sum (z_i p_i) \quad (2)$$

де, z_i – це бал за складовою фактора, що впливає на інвестиційний клімат;

p_i – це питома вага складової у факторі.

Проведемо розрахунок факторної моделі моніторингу стану інвестиційного клімату в економіці України:

1) Політичні фактори (питома вага загального індексу – 0,23):

а) $x_i = 0*0,3+6*0,3+2*0,2+4*0,2 = 3$ – вага фактору, який впливає на інвестиційний клімат держави;

б) $I_n = 3*0,23 = 0,69$ – інтегральний показник інвестиційного клімату держави за політичним фактором.

Так, за аналогією розраховуємо інші фактори, визначаючи вагу фактору та інтегральний показник інвестиційного клімату держави.

Загальний показник: $\sum 0,69+0,77+0,53+0,23+0,30+0,04 = 2,56$ (бали).

Використовуючи розраховані показники стану інвестиційного клімату в економіці України за факторною моделлю, можна визначити загальний інтегральний показник інвестиційного клімату України. Даний показник дозволяє визначити рівень сприятливості інвестиційного клімату до вкладення капіталу з позиції здійснення інвестування та отримання максимального прибутку. Крім того, суб'єкти інвестиційної діяльності мають можливість проводити постійний моніторинг стану інвестиційного клімату в економіці України та порівнювати його з іншими державами світу. Для цього запропоноване ранжування загального інтегрального показника стану інвестиційного клімату економіки України, що запропоноване раніше. Використовуючи розраховані показники стану інвестиційного клімату в економіці України за факторною моделлю, можна визначити загальний інтегральний показник інвестиційного клімату в національній економіці. Даний показник дозволяє визначити рівень сприятливості інвестиційного клімату до вкладення капіталу, з позиції здійснення інвестування та отримання максимального прибутку (рис. 1, рис. 2).

З метою вдосконалення методичних положень управління інвестиційним кліматом в національній економіці сформовано дві комплексні моделі моніторингу стану інвестиційного клімату в економіці України: індексна модель передбачає розрахунок загального інтегрального показника інвестиційного клімату через моніторинг сформованого комплексу міжнародних індексів (глобальний індекс талантів, інвестиційний ризик та надійність держав, індекс економічної свободи, індекс інвестиційної привабливості СБА, індекс брендів країн, індекс інвестиційної активності); факторна модель базується на оцінці

факторів управління інвестиційним кліматом та забезпечує його оцінку за шкалою (сприятливий, сприятливий з помірним ризиком, з високим ризиком, несприятливий), які є взаємодоповнюючими та дозволяють здійснювати комплексний моніторинг інвестиційного клімату для оперативного реагування та раннього запобігання можливим загрозам та ризикам при прийнятті управлінських рішень щодо інвестиційного клімату на макро-, мезо- та мікрорівні. Результати дослідження дозволяють стверджувати про практичну цінність отриманих результатів та можливість їх впровадження у поточній діяльності.

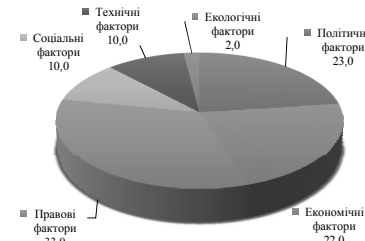

Рис. 1. Результати розрахунку стану інвестиційного клімату в економіці України за факторною моделлю за 2015 р. (нормативний показник)

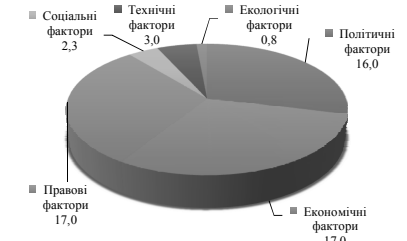

Рис. 2. Результати розрахунку стану інвестиційного клімату в економіці України за факторною моделлю за 2015 р. (фактичне значення у відсотках)

Список використаних джерел:

1. Москвін С.О. Характеристика інвестиційного клімату в Україні та перспективи його покращення // Пріоритети. – 2010. – № 2. – С. 2 – 8.
2. Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України. – Режим доступу: <http://www.ief.org.ua/>
3. Сазонєць І.Л. Міжнародна інвестиційна діяльність / І.Л. Сазонєць, О.А. Джусов, О.М. Сазонєць // Підручник – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
4. Розвиток державних фінансів в умовах хаотичного структурування економіки [текст]: монографія / (С. А. Кузнецова, В. М. Вареник, М. О. Кохан та ін.); за заг. наук. ред. С.А. Кузнецової. – Київ: Центр учбової літератури, 2014. – 200 с.

Вареник В. М., к.е.н., доцент

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпропетровськ

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИК РОЗРАХУНКУ БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Однією з важливих умов стабільного розвитку національної економіки є підвищення ефективності управління борговою безпекою країни. Стійкий дефіцит державного бюджету, постійно зростаючий державний борг, незбалансованість грошового обігу свідчать про недоліки в управлінні грошовими потоками в економіці України. Проте зростання обсягів світового валового боргу та платежів з його обслуговування створює значні проблеми не лише країнам-боржникам, але і світовій економіці в цілому.

Першочерговим завданням економічної політики держави, з позиції стабільності її фінансової безпеки, є управління та обслуговування державного боргу країни. В Україні цей процес обтяжений значними проблемами, так як утворення державного боргу було більшою мірою хаотичним, безсистемним процесом та проводилося без провадження раціональної боргової політики.